

©Ota Keiti

syntynyt taide. Usein virallinen taidemaailma ei suostu luokittelemaan tällä leimasimella merkittyjä töitä taiteeksi ensinkään. Ryhmätaatta-hahmo Paquito Bolino naurahtaakin vinoasti, että Le Dernier Cri on moninkertaisesti "ulkopuolinen", sen tuotokset kun eivät ole oikeaoppista sarjakuvaa eivätkä toisaalta aina virallisesti hyväksyttyä korkeakulttuurikaan.

Yllivoimaisesti tärkein Le Dernier Cri -taiteilijoita yhdistävä seikka on se, että ryhmän moottorit Paquito Bolino ja Caroline Sury pitävät teoksista. Koko DC sai alkunsa parivaljakon toiveesta ryhtyä kustantamaan omaansa ja samanhenkistä taidetta, jolle ei muuten tuntunut löytyvän jul-

kaistumiskanavia. Serigrafia-kirjat vaikuttivat käyttökelpoiselta formaatilta: niitä pystyttiin tuottamaan kohtuullisin kustannuksin ja ennen kaikkea korkeatasoisesti. Serigrafioitten julkaiseminen aloitettiin Pariisissa ja toimintaa jatkettiin sittemmin Marseillestä käsin.

Le Dernier Cri-nimellä julkaistavat serigrafia-albumit koostuvat usean cri taiteilijan töistä. Taiteilu sarjakuvan ja kuvataiteen välimaastossa näkyy myös niiden teknisessä toteutuksessa: sivut on jätetty irralleen, niin että mieluisimmat voi lukemisen jälkeen ripustaa seinälle. Parinsadan frangin hintaiset monikäyttö-julkaisut ovat Bolinon mukaan lähestulkoon - hyi sentään - kaupallisia menestyksiä.

Marsellessa maailmalle

Vielä vuonna 1993 ryhmään kuului lähinnä paikallisia, ranskalaisia taiteilijoita: tuttuja tekijöitä, joiden töihin Bolino ja Sury olivat mieltyneet. Hyvin no-

peasti sana laadukkaasti toteutetuista serigrafioista kuitenkin levisi ja myös tuiki tuntemattomat ryhtyivät lähettämään kaksikolle töitään näytille. Useimpiin tekijöihin Sury ja Bolino silti ottavat edelleen yhteyttä itse.

Yhteistyö ja sen viriäminen on aina yksilöllistä. Esimerkiksi iäkkääseen naivistimaalari Raymond Reinaudin Bolino ja Sury tutustuivat yllätykseksen turisteina maakuntamatkaillaan. Reinaudin työpaikana toiminut kotitalo oli mainittu paikkakunnan nähtävyyksiä esittelevässä kirjassessa. "Ovella oli vastassa harmaahapsinen mies. Kun astuin sisään, en pystynyt hetkeen edes puhumaan mitään, sillä joka paikka oli tupatun täynnä toinen toistaan upeampia töitä. Käännyin kannoillani ja juoksin hakemaan autosta Le Dernier Cri-albumia ja siitä hetkestä alkoivat yhteiset projektimme".

Nykyisin Le Dernier Criin kuuluu kuutisenkymmentä taiteilijaa eri puolilta maailmaa. Tekijöitä löytyy Ranskan lisäksi esimerkiksi Sveitsistä, Saksasta, Suomesta, Japanista, Kanadasta sekä Etelä- ja Pohjois-Amerikasta. Ainoastaan entinen itäblokki on vielä neitseellistä aluetta.

Mukana on niin itscoppineita, pitkän linjan naivistimaalareita kuin muodollisemmin koulutettuja ammattitaiteilijoiakin. Ja vaikka monet taiteilijoista kuuluvat taidemaailman rajatapauksiksi määriteltävään kategoriaan, eivät marginaalisuus ja tuntemattomuus ole ehdottomana pääsyvaatimuksena ryhmään. Siihen kuuluu myös lukuisia kansallista ja kansainvälistä arvostusta nauttivia tekijöitä, kuten Sandline, Gary Panter, Mike Diana, Blanquet, Ota Keiti, Jonathan Rosen ja Stefan Cerio tai vaikkapa suomalaiset Markus Copper ja Teemu Mäki.

Lokeroitumisen kaihtaminen on ryhmälle ominaista monin tavoin. Le Dernier Cri ei esimerkiksi kaikesta ra-

juudestaan huolimatta ole pelkästään "nuorten radikaalien" juttu, vaan vanhimmat mukana olevat ovat (kuten edeltä jo kävi ilmi) Raymond Reinaudin, André Gouinin, Lucien Vermeden ja Danielle Jaquin kaltaisia jo pitkästi yli 60-vuotiaita hurjapäitä.

Serigrafioista näyttelyihin ja animaatioon

Sarjakuvan muotoutuminen tärkeimmäksi Le Dernier Cri -ryhmän ilmaisumuodoksi oli tavallaan sattumaa ja käytännön sanelemaa. Vaikka jotkut serigrafisteista tekivät tietoisesti "sarjakuvanomaista sarjakuvaa", olivat monet puhtaasti kuvataiteilijoita ja maalareita. Tuloksena on outoja, omalakisista kuvakertomuksia, joitten parissa konventionaalista sarjakuvakerrontaa etsivän verenpaine herkästi nousee.

Le Dernier Cri -serigrafiakoosteiden lisäksi DC julkaisee myös Hospital Brut -albumia, niin ikään usean taiteilijan töistä koottuja painotuotteita. Niiden sisältö on suureksi osaksi erilaisilla kolleasitekniikoilla (usein tietokoneella) toteutettua, joskin myös piirroksia käytetään paljon. Nyttemmin kustantamo on alkanut julkaista myös soolo-julkaisuja. "Solistit" ovat eräänlaisia luotto-taiteilijoita, joiden kantti on jo yhteisjulkaisuissa testattu. Suomalaisista Matti Hagelberg sai julki oman albuminsa Zombic Justicen vuonna 1999.

LE DERNIER CRI

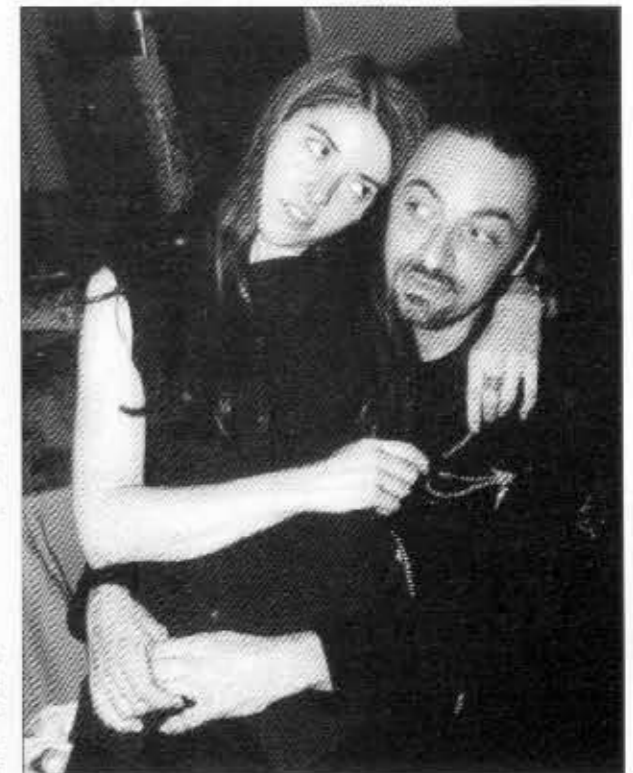
Reija Nieminen

Le Dernier Cri - "viimeinen huuto" - kuulostaa tarpeeksi dramaattiselta nimeltä taiteilijajoukkiolle. Nimellä on tosin kaksoismerkitys: Le Dernier Cri tarkoittaa myös "viimeistä huutoa olevaa". Tänä vuonna sarjakuvafestivaaleilla ja Kaapelin Gallerian Hospital Brut -näyttelyssä esittänyt ryhmä ei kannu nimeään suotta: päällekkäisten energiset työt vastaavat nimen luomaa mielikuvaa pelottavan hyvin. Muodikkuusmielessä teokset eivät kuitenkaan pyri olemaan viimeistä huutoa. Kyseessä on tyyliänsä, tekniikoiltaan ja ikävuosiltaan kirjava joukko, jota yhdistävät yhteiset julkaisut ja näyttelyt sekä ennen kaikkea samanhenkinen, tinkimättömän individualistinen lähtökohta työntöössä.

Sarjakuvallisesti Le Dernier Cri edustaa ääriäitää, ehdotonta taideosastoa. Taiteellisuuden ei tässä tapauksessa pitäisi olla väkisin tehtyä, sillä Raw Art-tyylisuuntaus perustuu nimenomaan vaistonvaraisuuteen ja viettipohjaisuuteen vastakohdana tarkoitushakuisuudelle ja älyllisyydelle. "Raakataiteeksi" luutaankin myös etninen (esim. intiaanitaido) samoin kuin mielisairaaloissa tai muuten itseoppi-neesti

"Ryhmämme töitä voisi luonnehtia vaikka niinkin, ettemme niitä tehdessämme mieti, mitä äiti niistä sanoisi"

Paquito Bolino

Paquito Bolino ja Caroline Sury vierailivat Helsingin sarjakuvafestivaaleilla elokuussa.

Kuva: Maarit Hohteri

©Beth Love

Yhä useampien maalareitten ja kuvanveistäjien liittyessä ryhmään kävi ilmeiseksi, ettei serigrafia soveltunut yhtä hyvin kaikkien julkaisuformaatiksi. Niinpä *Le Dernier Cri* on viime vuosina järjestänyt tiuhaan tahtiin näyttelyitä, joiden henki on yhtä painotuotteiden kanssa. Kun DC-albumeissa työt ovat usein joko varsin hämärästi signeerattuja tai täysin anonyymejä, näyttelyissä eri tekijöiden työt asetellaan yhtä anarkistisesti toistensa yhteyteen. *Le Dernier Cri*-esillepanoissa työt seurustelevatkin keskenään tavalla, jota ortodoksisemmissä ripustuksissa pääsee harvemmin näkemään.

Yhdeksänkymmenluvun puolivälissä *Le Dernier Cri* teki ranskalaisen Canal+:n kanssa sopimuksen pitkän animaatiofilmin tuottamisesta. Vuonna 1997 valmistui *Oeil du Cyclone* (Myrskyn silmä) usean taitelijan yhteistyönä. Tuloksena on ammattitaitoisesti mutta villisti tehtyä animaatiota, jota televisiokanavan tuotannonvalvojat joutuivat hieman sensuroimaan ennen kuin lopputulos kelpasi televisioesitettäväksi. Seuraava animaatioelokuva, 45-minuuttinen, vuonna '99 ilmestynyt *Hôpital Brut* (jossa esiintyvät mm. Herra Hagelbergin tuotantoon pohjautuvat, Paquito Bolinon animoimat hahmot) sai vieläkin enemmän saksikäsitteilyä. Kolmatta piirrettyä ryhdytään työstämään ensi vuoden puolella.

Julkaisut, näyttelyt ja ani-

maatiot eivät vielä ole lydyttäneet Bolinon ja Suryn kustantamislätkää. Näitten lisäksi *Le Dernier Cri* tuottaa myös musiikkia. Omasta CD-prässistä pulkahtelee punk-, tekno- ja jatsivaikutteista musiikkia, jonka julkaisukriteerit ovat saman suuntaiset kuin DC:n visuaalisilla tuotoksillakin; asialla ovat *Le Dernier Crin* omat taiteilijat varovasti "oikeilla" muusikoilla vahvistettuina.

Helsingin 14. festivaaleilla vierailivat *Le Dernier Cri*-ryhmän kokkahahmot Paquito Bolino ja Caroline Sury. Mukana olivat myös kuvataiteilijat Leticia Stronx ja Fredox, joitten kädenjälkeä nähdään erityisesti animaatiokuvissa. ■

©Andy Bolus

